

A budai iparosok

történetéhez

Aquincum iparosai különösen a *fegyvergyártás* dolgában az első helyek egyikét foglalták el, azonban a népvándorlás korában a város elpusztulásával ez az ipar is megszűnt. Árpádházbeli királyaink közül II. Géza felismerte az *Aquincum* romjain felépülő új város fontosságát és ezért ide német iparosokat és kereskedőket telepített. Amikor Buda polgárainak régi jogait megújítják 1244-ben, a király levele a két város polgárságát, a budai egyháznak fizetendő sóadó és a királynak fizetendő harmincad kivételével, minden adózástól felmentette. Európa legtöbb városához hasonlóan a céhszabályokkal, katonailag szervezett iparososztály Buda ügyeinek elintézésére a középkorban és az újkorban is jelentékeny befolyással volt. A budai törvénykönyv (*Ofner Stadt-recht*) utasítása szerint a város bírójának mindegyik céhből két vén és bölcs tagot kellett a tanácsba hívnia. A középkorban Budán, a királyi udvartartás befolyása következtében, a legtöbb mesterség meghonosodott. A városi törvénykönyv szerint voltak bognárok, kovácsok, mészárosok, molnárok, nyílkészítők, pékek, posztókészítők, ötvösök és vargák, akiknek dolgait szabatosan körülírt szabályzatok intézték. A kereskedőosztály legtekintélyesebbjei voltak a nagykereskedők (*Gewerbherr*), akik a maguk boltjában és saját házukban árulhattak, míg a kiskereskedő vagy szatócs (*Kammerherr*), csak a városi közös árucsarnokban az u. n. Kamarában (*Kram*) kereskedhetett. A szatócsok után következtek a zöldséggel, gyümölcs-csel, magvakkal, tejjel, sajttal, sóval stb. kereskedő kofák (*Fragnerin*) és negyedik helyen a zsidók (*Tendler*). Ezekon kívül voltak még alkuszok (*Unterkeuffer*) is, akik az adás-vevést közvetítették. A török világban Buda szépen fejlődő ipara és kereskedelme megrekedt, noha Buda bevétele után javultak a viszonyok, egészen a céhek eltörléséig, vagyis 1847-ig, a város ipara mégsem fejlődött oly mértékben, mint a külföldi városoké. Érdekesnek tartjuk alább közölni az egyes céhek keletkezésének idejét. Budán és Óbudán. A vargák 1667-, 1754- és 1824-ben alkották meg céhüket. Magyar és horvát vargák 1827-ben. Az óbudai csizmadia 1624-ben veszik át a váciakét és 1662-ben adják a nagykőrösieknek, a budaiak pedig 1697-ben, 1723-ban, 1728-ban és 1764-ben. — Kőművesek és kőfaragók 1662-ben Lipóttól. Kovácsok 1695-ben. Aranyművesek 1696-ban, kiktől a váciak átveszik 1828-ban. Rác kalaposok 1696-ban, 1767-ben és 1837-ben. Kötélverők 1697-ben Lipóttól. Nyereggyártók 1697-ben. Szíjgyártók 1697-ben Lipóttól. Pékek 1701-ben. Szücsök 1700-ban, 1702-ben és 1711-ben, 1780-ban kapják a tabániak. Asztalosok 1712-ben adják a pécsieknek és újra 1765-ben és 1770-ben. Harisnyakötők 1715-ben és 1744-ben. Vegyes céh 1718-ban. Gombkötők 1718-ban és 1744-ben. Szabók 1723-ban, szabók és szürszabók 1763-ban, német szabók 1765-ben és 1825-ben. Mészárosok, tabániak 1724-ben és 1827-ben. Takácsok 1725-ben, 1775-ben és 1759-ben, 1760-ban némely budai takácsok az anyacéhtől „fertály czéh“-et váltanak. Rézművesek 1746-ban, szappanosok 1752-ben és 1754-ben. Kalmárok, tabáni fűszerárosok (*Handelsleuth*) 1756-ban. Fazekások 1758-ban. Fésűsök 1758-ban. Szeke-resek 1760-ban, rhedarii vulgo fiacker 1826-ban. Kádárok 1763-ban. Ácsok 1765-ben. Puskművesek, sarkantyúcsinálók és órásk 1765-ben. Halászok 1765-ben. Cseresek és utcakövezők a pestiekkel 1767-ben és 1839-ben. Szitakötők 1782-ben és 1821-ben. Kéményseprők (*spacaminarii*) 1819-ben, a budaiak és óbudaiak külön. Kefekötők 1820-ban. Timárok 1821-ben. Bádogosok 1824-ben. Hentesek 1830-ban. Vidéki kocsisok „aurigae provinciales“ 1830-ban. Órásk 1833-ban. Önöntők (*stannifusores*) 1833-ban. Festők 1835-ben. Viaszöntők és mézeskalácsosok 1838-ban. Szegkovácsok 1838-ban. Écet és pálinkafőzők 1838-ban. Molnárok 1839-ben.

Budai Városi 1932 Jan 1